

УДК 37.0:37.013(477)

Н.В. Петренко

А.І. Мицик

**ПОНЯТТЯ «КОМПЕТЕНТНІСТЬ», «КОМПЕТЕНЦІЯ»,
«ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО
ПРАЦІВНИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ» В СУЧАСНОМУ
НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ**

У статті розкрито зміст понять «компетентність», «компетенція». Проаналізовано категорії «педагогічна компетентність», «педагогічна компетентність науково-педагогічного працівника фізичного виховання». Розкрито зв'язок між поняттями «компетентність» та близькоспорідненим поняттям «компетенція».

Ключові слова: компетентність, компетенція, педагогічна компетентність, науково-педагогічні працівники фізичного виховання

Ключовими поняттями нашого дослідження є поняття: «компетентність», «компетенція», «педагогічна компетентність». Одним із ключових понять дослідження є термін «педагогічна компетентність науково-педагогічного працівника фізичного виховання». Оскільки поняття «компетентність» визначається неоднозначно, вважаємо за доцільне розглянути його зміст та розкрити зв'язок з іншим близькоспорідненим поняттям – «компетенція». Поняття «компетентність» трактується як: властивість за значенням компетентний, тобто який [1: 560]: має достатні знання в якій-небудь галузі; з чим-небудь добре обізнаний; ґрунтується на знанні; кваліфікований; має певні повноваження; досвідченість суб'єкта у певній сфері [2: 27]; здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання [3: 60]; динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей,

морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу освітню діяльність; результат навчання на певному рівні вищої освіти.

На думку Н. М. Бібік, компетентність – стосовно структури змісту освіти, який побудовано в сучасних стандартах за галузевим принципом і в програмах – за предметним, – виводить мета рівень, універсальний, що в інтегрованому вигляді представляє освітні результати, які досягаються не лише засобами змісту освіти, але й соціальної взаємодії; як у міжособистісному, так і в інституційному культурному контексті [4: 46].

Проблема узгодження змісту понять «компетентність» і «компетенція» виступає сьогодні в українському науковому просторі як проблема часто суб'єктивної інтерпретації. Розглянемо існуючі визначення поняття «компетенція» та з'ясуємо загальне та відмінне між поняттями «компетентність» і «компетенція».

Аналізуючи зміст понять «компетентність» і «компетенція» у вітчизняному науковому просторі, С. О. Сисоєва пише, що компетенція у нашому розумінні – це визначена норма стосовно неперервної освіти, яка задається освітніми стандартами і використовується для формування вимог до результатів навчання, а компетентність – це інтегрована особистісна якість людини (її капітал), що формується на етапі навчання, остаточно оформлюється і розвивається у процесі практичної діяльності та забезпечує компетентний підхід до вирішення професійних завдань. Компетентність є оцінною характеристикою особи. Компетентності особи є її особистісним капіталом і результатом навчання у різних формах формальної, неформальної та інформальної освіти.

Л. Л. Хоружа досліджуючи проблеми впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку фахівців, акцентує увагу на тому, що потрібно чітко розмежовувати поняття «компетентність» і «компетенція». Звертаючись до праць А. Вербицького, який для визначення якості професійної діяльності вибрав категорії об'єктивності та суб'єктивності умов, дослідниця дійшла

висновку, що об'єктивні умови (обов'язки, права та сфера відповідальності людини) будуть мати статус компетентностей, а суб'єктивні (психофізіологічні, соціальні, особистісні, духовні та професійні якості) – компетенцій. Тому для виокремлення набору компетенцій майбутніх фахівців слід провести кваліфікаційну диференціацію у визначенні змісту компетенцій відповідно до ступенів освіти і професійного поля діяльності, узгодити це з потребами ринку праці.

В. В. Краєвський та А. В. Хуторський розрізняють терміни «компетентність» і «компетенція», пояснюючи, що компетенція в перекладі з латинської "competentia" означає коло питань, щодо яких людина добре обізнана, пізнала їх і має досвід. Компетентність у визначеній галузі – це поєднання відповідних знань і здібностей, що дозволяють обґрунтовано судити про цю сферу й ефективно діяти в ній. На цій основі науковці вважають за потрібне ввести в обіг поняття «освітні компетенції» як складні узагальнені способи діяльності, що їх опановує здобувач вищої освіти під час навчання, і компетентність є результатом набуття компетенцій.

Л. Канішевська зазначає, що компетентність ґрунтується на знаннях і вміннях, але ними не обмежується, охоплюючи особистісне ставлення людини до них, а також її досвід, який дає змогу ці знання «вплести» в те, що вона вже знала, та спроможність збагнути життєву ситуацію, у якій вона зможе їх застосувати [4: 107]. Тому, кожна компетентність побудована на поєднанні пізнавальних ставлень і практичних навичок, знань і вмінь, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, тобто усього того, що можна мобілізувати для активної дії.

Дослідники зазначають, що загальноосвітні компетенції потрібні не для всіх видів діяльності, у яких бере участь людина, а тільки для тих, що охоплюють основні освітні сфери й навчальні предмети. Такі компетенції відбивають предметно-діяльнісний складник загальної освіти і мають забезпечувати комплексне досягнення його цілей. На думку дослідників, введення поняття освітніх компетенцій в нормативний і практичний складники

освіти дозволяє розв'язувати проблему, коли учні можуть добре опанувати необхідними теоретичними знаннями, але наражаються на значні труднощі в діяльності, що вимагає застосування цих знань для розв'язання конкретних завдань чи проблемних ситуацій. Освітня компетенція припускає засвоєння здобувачем вищої освіти невідокремлених один від одного знань і вмінь, а оволодіння комплексною процедурою, у якій для кожного виділеного напрямку наявна відповідна сукупність освітніх компонентів, що мають особистісно-діяльнісний характер.

Поняття «компетенція» трактується як: добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи; відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма до освітньої підготовки здобувача вищої освіти, необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат; єдина (узгоджена) мова для опису академічного і професійного профілів і рівнів вищої освіти; певні внутрішні потенційні, приховані психологічні новоутворення (знання, уявлення, програми дій, системи цінностей і відносин), які потім виявляються у компетенції людини як актуальних, діяльнісних проявах; знання і досвід у тій чи іншій сфері діяльності; комбінація характеристик (щодо знань й їхнього застосування, навичок, обов'язків і позицій й використовуються для опису рівня або ступеня, у яких людина може продемонструвати їх). У цьому контексті компетенція або набір компетенцій означають, що людина може виявити певні здібності або навички й виконати завдання так, що це дозволить оцінити рівні досягнень. Компетенції можуть демонструватися й, отже, оцінюватися.

Висновки. Таким чином, актуальною проблемою сьогодення є не тільки удосконалення предметної компетентності науково-педагогічного працівника університету, а й формування його педагогічної компетентності. Готовність науково-педагогічними працівниками фізичного виховання до застосування інноваційної, майбутньої професійної діяльності, та самовдосконалення. Теоретичний аналіз показав, що відокремлення ключових компетенцій залежить від цінностей певного соціуму, від того, що робить людину успішною

соціально, економічно й особистісно не лише в університеті, але і під впливом родини, друзів, роботи, політики, релігії, культури тощо.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – С. 560.
2. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2009. – №2. – С. 27-33.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / [Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.]. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
4. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. –112 с. – С. 46.
5. Канішевська Л. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування комунікативної компетентності учнів початкової школи у позаурочній діяльності / Л. Канішевська // Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри: монографія. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – 368 с. – С. 107.

УДК 141+378.1 (430)

В. Петренко

STRATEGISCHE ANSÄTZE ZUR DIGITALISIERUNG IN DER HOCHSCHULBILDUNG BAYERN

The article discusses the strategic approaches to digitalization in higher